

Tandori Dezső

LENULLÁZÓDÁSOK

I. A téli virágágy*

Hová könyveket hajigáltam,
a téli virágágyba dőlnék,
ott lenné a fejem, a lábam
a Hyde Parkban kertészkedő nép:

de hol? Nincs a nyári jelenség
sok-barnás-nehézkótyag ottan,
rőtek bókoló burka, rendjét
téglalap, röggé, halmozottan

őrzi csak. Mehetek tovább, az,
aki csupán járókelője,
nem része ennek, és a száraz
levélzet nem tapad cipőmre:

leperdül. Kertész vigyorog rám,
nem tudja, én lennék a hulla,
kit meglelne – hol? Légi bokrán
egy sál velem úszik, tanulva.

Mi a tanulság? Annyi biztos:
én már fölöslegesnek érzem,
hogy megértsem. Jön már, amit hoz
még-egyelőre-épp se-részem.

II. Sárközi-émlékvers, verébben**

Hogy sose járt velünk hazugság,
ebben: hogy egyszer összeérnénk,
ember-lényünk verébbe-tudnák,
ember-lény kitudna veréb-lényt,

nem volt. Évmilliónyi résznek
két egymás-örök-túsza partján,
éltünk és haltunk. Az egészet
se búcsúztatván, se fogadván:

* Az emberlét után.

** A madárlélet követően.

mégse volt a köztes időzet,
 az volt üressége-magának,
 csigahéjként csavarva? kőzet,
 tengert rétegező paláknak

vissz-hangjaival? Egyszerűbben,
 így volt: volt, ami volt; s maradt ez:
 forrólázcavogásba hűlten
 akárki, amit akar, azt tesz,

ha nincs hol. Két fél-szakadékot
 tölt ki bennem már bármi érzés
 – vagy velem. Emberre kevés ok,
 madárra már csak félreértés.

SIC, TRANZIT

„És:
 Ezzel, reményeim szerint,
 hosszú időre elbúcsúzom mindenkitől,
 nem tudom, mi a hosszú idő, árnyék,
 melynek valaki más dobta el a kulcsát.”

Aztán találkozunk:
 nem volt reményeim szerint,
 persze, nem az, hogy nem vagy
 reményeim szerinti –
 reményeim szerinti vagy, reménykedem
 jó sorsodban, mindabban, amit magadnak kívánsz,
 legyen meg az neked.

Nekem nem lett meg,
 de majd meglesz, amikor
 nincs, hogy mintha nélkülözhetetlen
 volna valakinek, aki az árny-kulcsot eldobni nem tudja,
 „isten”, némelyeknek, nem nélkülözhető, hogy
 így legyenek: az imént
 veletek, persze, Kormos ezt mondta: Medve Gábor,
 aztán, hogy elköszöntünk, nem vagytok itt,
 sajnos, nem mondhatom, „hála istennek”, kinek mondanám,
 nincs senki és semmi
 e világon, hol oly nyelvbe születünk,
 hol nincs jó, de ami van, még a legjobb, ha jó, nincs jobb,
 és legalább tekintet nélkül bármire, így nézzünk szembe, mivel.

PARK VÉG: MÁNDYNAK, „HAJNALI SZÉL”

Annyian nincsenek már.
— — — Csak ilyen hidegen,
hadd vesszen, ami nem kár.
Törvényes idegen,

az vagy, a havas Hyde Park:
mint a britnek New York,
emlékszel, a „kitárt kart”
lohasztod. Messze hord

a szél, mint holmi-látvány,
Clyde Istennő taván,
jégvárta a szívárvány,
köd terjeng tétován:

elmaradjon a verseny
Sedgefieldben, Samsolom
futásával? Sparrow's Den
esélyét sem tudom:

maradjon el! Kegyetlen
semmi sincs. Jöjj, te nap,
ne kímélj, ha „Egyetlen”
szóval hívhattalak!

Meghalni mit akarnék?
Ez már a másvilág!
Megkeresem a park vég
útjain Samukát.

A pszeudogiccs „Pulp” szól,
övemben walkmanem,
céduláim a pultról
visszaterelgetem:

Sparrow's Den, Samsolom, ma
köd van, nem lesz futás,
lesz sültkrumpli ozsonna,
Odeon-mozizás,

őgyelgés pályaudvar-
környéken, zárnak a
nagyobb boltok, szokott zaj
a Park Lane tébolya:

közhely. Akármilyen szóval,
akármely pillanat,
se üvöltés, se sóhaj;
járt itt ez az alak?

Egy más világ fölött.
A másvilág alatt.

Kornis Mihály

TÖREDÉKEK M. I.-RŐL, AVAGY CSUTAK ÉS A SZÜRKE LÓ

Amikor először beszélgettem vele, újra fellángolt bennem amaz áhítatos szeretet, amit kisfiú koromban éreztem iránta, amikor megértettem a humorát, és általa megkaptam a hírt, eredendő tudásom helyénvaló, nyugalom, ne változtassak. A ló nem hagyható az utcán.

Húsz éve nem tudom végigolvasni a könyveit.

Kiskorom kedvenc olvasmánya volt a CSUTAK, felnőtteknek szóló írásait azonban – az ELŐADÓK ÉS TÁRSSZERZŐK-től meg a fiatalkori novelláktól eltekintve – kerestnek és önismétlőnek érzem. Nincs örömöm az előző mondatban. Szerencsére nincs is különösebb jelentősége az én véleményemnek; tudom, van egy olvasói réteg, amelyik szívből szereti a munkáit, Ottlik is rajongott érte állítólag, Esterházy a mesterének mondja, Réz és Balassa szerint is a legjobb. Őszintén szólva még soha senkitől nem hallottam, hogy Mándy rossz író volna.

Akkor se tudom olvasni.

– – Velem is így lehetnek egyes olvasók: nem lehet olvasni ezt a Kornist, de viszont szeretünk találkozni vele, szeretjük, ha magáról beszél, ha felolvassa a zsidó egyformáit, szeretjük, ahogy van. Bennünk ő akkor is lesz, ha nem lesz, bár ez nem biztos. Mindenesetre, ha tudni akarjuk, hogy milyen *izének* lenni, őt olvassuk. De ha prózát akarunk olvasni, akkor Chandlert, Dickenst vagy Stendhalt. – –

Végül is megújra magamban csalódom, amikor Mándy szövegeinek túlnyomó részét bosszantóan egyformának élem meg. Kamaszíróként tőle tanultam, hogy kurta bevezető mondatokkal erős atmoszférát lehet teremteni, hogy novellában a dialógus időmúlást is kifejezhet, a szereplők beszédmódjának lekottázásával megtakaríthatom magamnak a leíró jellegű értekezéseket, ráadásul így mindvégig szituációban maradhatok, és a szóismétlés is mekkora fegyver, továbbá hogy in medias res kell írni, mintha álmodnék...